

FJALA E DEPUTETES EVIS KUSHI

E ENJTE DATA 23 MARS 2023

E nderuar Kryetare e Kuvendit,

Të nderuar kolegë,

E nderuar zonja Xhixho,

Unë nuk i jam shmangur për asnjë moment kësaj seance, madje ju falënderoj që e përsëritët edhe një herë kërkesën tuaj, por ju them se në seancën kur ishte parashikuar kjo çështje, opozita e bllokoi foltoren dhe ishte e pamundur të zhvillohej interpelanca. Ju e mbani mend shumë mirë, por edhe qytetarët e mbajnë mend shumë mirë. Kështu që ju falënderoj vërtet, sepse kjo seancë është një mundësi shumë e mirë për të informuar jo vetëm ju, kolegët, studentët, por të gjithë opinionin publik që studentët, ashtu sikurse nxënësit e arsimit parauniversitar, janë në vëmendjen tonë prioritare. Nuk ka asgjë më të rëndësishme për ne, në MAS, sesa mirëqenia dhe mbështetja për studentët dhe nxënësit. Meqenëse koha është e kufizuar, po u përgjigjem menjëherë pyetjeve dhe nuk po merrem me akuzat, që ju, sigurisht, i keni pjesë të ligjëratës politike; po merrem drejtpërdrejt me çështjen. Pikërisht falë vëmendjes që kemi për studentët, ne kemi ndryshuar qasjen e mbështetjes studentore, madje e kemi reformuar fondin e ekselencës. Deri para një viti fondi i ekselencës ishte për studentët që studionin jashtë vendit në universitetet më të mira, të rankuara më të mirat në Europë dhe në botë, ndërsa nga viti i kaluar ne kemi nisur një politikë të re për t'i mbështetur me bursa sa paga minimale dhe përjashtim nga tarifat të gjithë ata studentë që plotësojnë disa kriterë.

Së pari, të gjithë ata që janë ekselentë sot marrin 40 mijë lekë në muaj dhe janë të përjashtuar totalisht nga tarifat, po kështu edhe studentët që kanë fituar olimpiada. Mbi të gjitha, risia që ne sollëm me këtë politikë të re, ishte mbështetja për studentët që ndjekin programet "Prioritet kombëtar". Pra, të gjitha ato programe që lidhen me mësuesinë, apo me bujqësinë, apo me shërbimet, me turizmin, që të rinjtë dhe të rejtat i preferojnë më pak në tregun e punës, ne i mbështesim me bursa sa paga minimale. Për sa i takon inflacionit të luftës dhe paketës së madhe të solidaritetit, natyrisht që qeveria dhe Ministria e Arsimit kanë marrë një sërë masash dhe mbështetje direkte, por edhe mbështetje indirekte për studentët, e theksoj këtë, edhe mbështetje indirekte, sepse të gjitha masat që janë marrë për familjet shqiptare, natyrisht, janë edhe për studentët. Mund të mos jenë drejtpërdrejt për ta, por mbështetja që qeveria shqiptare u ka dhënë familjeve, rritja e pagës minimale, kompensimi i çmimit të energjisë elektrike, rritja e pagave për mësuesit, për infermierët, për policët, për administratën publike, rritja e ndihmës ekonomike për gratë kryefamiljare, mbështetja për personat me aftësi të kufizuar, mbështetja për fermerët, nafta pa taksa, e po ashtu "Pakoja e madhe" për Vitin e Ri, janë mbështetje që u jepen familjeve, përfshirë edhe familjet e studentëve. Por, ndërkohë, ka edhe mbështetje që është e drejtpërdrejtë, eksplicite për studentët: karta e studentit nuk është një mashtrim, përkundrazi, është një mbështetje për ta nga Bashkia e Tiranës.

Së fundi, ne nënshkruam një marrëveshje me Bashkinë e Durrësit, dhe për studentët ka edhe një sërë mbështetjesh që jepen për ata që qëndrojnë nëpër konvikte, por edhe për shumë shërbime të tjera në qytet. Dhe për sa u takon konvikteve, ju e dini shumë mirë që Bashkia e Tiranës në fillim të këtij viti akademik, që në muajin shtator, me vendim të këshillit bashkiak ka vendosur përgjysmim e tarifave për të gjithë studentët që akomodohen në konvikte. Po kështu ka ofruar që prej muajit shtator të vitit të kaluar abone falas, pra, transport falas për të gjithë studentët. Ndërkohë, pikërisht për të mbështetur më shumë studentët, ne së fundi kemi draftuar edhe një VKM për kredinë studentore. Për herë të parë, studentët do të kenë të drejtë të marrin një kredi. Ne jemi drejt përfundimit, pra draftin e kemi gati. Javën e ardhshme do t'ua nisim edhe universiteteve për mendim, dhe më pas edhe Ministrisë të Financave dhe Ministrisë së Drejtësisë, dhe besoj që për një periudhë maksimumi 2-mujore, të gjithë studentët do të kenë të drejtë të marrin kredi. Gjithashtu, të gjitha investimet tona për infrastrukturën jo vetëm të universiteteve, por dhe të kampuseve universitare, të konvikteve, të rezidencave, janë mbështetje e drejtpërdrejtë për studentët. Mund ta filloj që me kampusin e ri të Universitetit Bujqësor të Tiranës, që është një nga kampuset më moderne jo vetëm në Shqipëri, por në të gjithë rajonin, janë tetë godina sipas standardeve më të mira. Së fundi zhvilluam një takim në Qytetin Studenti, ku janë 19 godina të rehabilituara dhe 3 godina të reja me standardet më të mira. Madje me një mbështetje dhe të bankës KfW dhe të qeverisë gjermane do të ketë edhe eficiencë energjetike.

Po kështu në Universitetin e Mjekësisë së Tiranës kanë përfunduar dy rezidenca të rehabilituara sipas standardeve më të mira, e kështu edhe në universitetet e qyteteve të tjera jashtë Tiranës. Mbështetja jonë do të vazhdojë pa diskutim. Edhe politika jonë bazë, ndërkombëtarizimi, në thelb ka pikërisht mbështetjen për studentët. Studentët, falë ndërkombëtarizimit, falë programeve të përbashkëta dhe të dyfishta të studimit me universitetet më të mira europiane, por edhe botërore, do të kenë cilësi më të lartë të arsimit, do të kenë vlera më të larta të tyre në treg, e natyrisht do të kenë një barrë më të ulët financiare për familjet e atyre, që deri më sot i dërgonin studentët jashtë vendit për të studiuar në universitetet më të mira. Së shpejti edhe shumë universitete të tjera, ne i kemi në proces, do të kenë degët e tyre në Shqipëri. Vitin e kaluar filluan 19 programe studimi të përbashkëta dhe të dyfishta, që sigurisht janë një mbështetje e madhe për studentët, për familjet e tyre, por edhe për të gjithë shqiptarët, sepse, në fund të fundit, ata studentë që deri dje shkonin studionin jashtë vendit për të pasur cilësi më të lartë, largoheshin nga Shqipëria. Ndërkohë që duke i mbajtur këtu, ne kemi rininë që studion në Shqipëri, punon në Shqipëri dhe jep kontribut për vendin. Faleminderit!

PJESA E DYTE

Unë dua t'ju theksoj që në fillim se nuk jam aspak në vështirësi për t'ju kthyer përgjigje, përkundrazi jam krenare për politikën që kemi ndërmarrë deri tani, ashtu sikurse jam edhe e përlurur për të gjitha detyrimet që kemi ende, sepse jemi të vetëdijshëm që ka ende problematika dhe ne jemi të angazhuar fort që t'i trajtojmë ato një më një. Siç jemi të përgjegjshëm për studentët dhe për nxënësit e arsimit parauniversitar, po njësoj jemi shumë të përgjegjshëm edhe për mësuesit, edhe për pedagogët. Meqenëse koha është e kufizuar, po përpiqem t'i marr një më një të gjitha kërkesat e pedagogëve, sepse janë shumë, por do të fokusohem tek ato që janë më të rëndësishme. Menjëherë pas peticionit të pedagogëve kam thirrur në një takim përfaqësuesit e sindikatës, kemi zhvilluar një takim të gjatë dhe më pas kemi zhvilluar takime të përbashkëta edhe me komitetin e përbashkët të rektorëve, me

të cilët ne hartojmë në mënyrë të vazhdueshme politikat tona, si dhe kemi ngritur grupe pune të posaçme për secilën prej kërkesave të pedagogëve. Kërkesa kryesore e tyre ishte rritja e pagave. Kjo ka qenë një kërkesë së cilës ne i kemi përgjigjur në mënyrë të menjëhershme.

Me anë të vendimit të Këshillit të Ministrave ne i kemi rritur pagat jo 7, por 15%, ku 7% mbulohet nga buxheti i shtetit dhe 8% nga të ardhurat e vetë universiteteve. Të gjitha universitetet iu përgjigjën këtij vendimi të Këshillit të Ministrave dhe me strukturat, organet kolegjiale dhe bordet e tyre të administrimit morën vendimin dhe sot pedagogët paguhën 15% më shumë. Jemi të vetëdijshëm që meritojnë edhe më shumë, prandaj jemi të angazhuar t'i mbështesim ata në mënyrë të vazhdueshme. Madje edhe për "Pakon e madhe" të fundvitit ne miratuam një vendim të Këshillit të Ministrave, ku edhe për ta të kishte një shpërblim dhe një mbështetje për zbutjen e impaktit të krizës së luftës në Ukrainë. Një tjetër kërkesë e pedagogëve ishte vendimi i Këshillit të Ministrave për përcaktimin e procedurave dhe të kriterëve për marrjen e gradave shkencore "Doktor" dhe titujve akademikë "Profesor" dhe "Profesor i Asociuar". Edhe për këtë çështje ne e kemi filluar punën menjëherë. Si hap i parë, u kërkua mendim vetë universiteteve që të na sillnin sugjerime se si mund ta përmirësonim këtë vendim të Këshillit të Ministrave. Na kanë ardhur shumë sugjerime, madje na kanë ardhur edhe drafte të gatshme si sugjerime, kanë qarkulluar edhe mes pedagogëve, të cilët, në fakt, janë shqetësuar, sepse disa nga këto drafte që na kanë ardhur nga vetë sindikatat, nga konferenca e rektorëve apo nga fakultete të ndryshme kanë qenë drafte që i vështirësonin më shumë kriteret dhe procedurat. Ndërkohë që qëllimi ynë nuk është t'i vështirësojmë, përkundrazi qëllimi ynë nuk është as t'i vështirësojmë dhe as t'i lehtësojmë, por thjesht t'i sjellim këto kriteret e procedura në kushtet normale dhe t'i përshtatim me kushtet e reja. Kështu që, pasi kemi marrë sugjerimet e tyre, ne tashmë kemi hartuar një draft, i cili shumë shpejt, brenda kësaj jave, do t'u dërgohet edhe një herë universiteteve, sikurse dhe ministrave të tjera dhe shumë shpejt do të jetë gati për të gjithë pedagogët. Po e theksoj, nuk është asnjë nga draftet që ka qarkulluar mes pedagogëve, të cilët shpeshherë edhe janë alarmuar, sepse disa kriteret kanë qenë vërtet shumë të vështira për kushtet tona, që të realizoheshin nga pedagogët. Sa i takon kërkimit shkencor, mund t'ju them se është jo thjesht një prioritet me fjalë, siç thuhet shpesh, por ne kemi ndërmarrë nisma dhe angazhime shumë ambicioze. Pra, jo 0,3%, siç thatë ju që kërkohet, por ne jemi angazhuar që për kërkimin shkencor të kemi 1% të PBB-së në vitin 2030, këtë e kemi të dokumentuar në strategjinë e kërkimit shkencor dhe të inovacionit që tashmë është publike. Mund t'i referoheni faqes zyrtare të ministrisë dhe që nga data 10 mars strategjia e re është për konsultim publik.

Madje, do t'ju kërkoja të gjithëve, pra të gjithë deputetëve që janë pedagogë apo që janë të angazhuar me kërkim shkencor, të na japin mendime rreth kësaj strategjie dhe se si mund ta përmirësojmë atë më tej. Jo vetëm kemi rritur buxhetin nga viti në vit, madje shifrat mund t'ju vë në dispozicion, por përveç strategjisë ne po punojmë edhe për ligjin. E kemi në përfundim edhe ligjin për shkencën, sepse, për fat të keq, Shqipëria për shumë vite ka qenë me një ligj shumë të vjetruar, ligji i vitit 1993 apo i vitit 1994, i cili është komplet jashtë aktualitetit, sepse përmenden institucione që as nuk ekzistojnë më. Falë një pune intensive të përbashkët me Akademinë e Shkencave dhe me vetë universitetet ne tashmë kemi draftin e ligjit për shkencën, i cili shumë shpejt do të jetë për konsultim publik. Unë përsëri ju ftoj të na jepni mendimet tuaja. Po në lidhje me shkencën, për herë të parë ne kemi hartuar rregulloren me procedurat dhe kriteret e revistave shkencore, që do të jenë pjesë e regjistrit shtetëror të revistave të kërkimit shkencor, të cilat nuk i kemi pasur asnjëherë. Çdo universitet, çdo qendër apo institucion i kërkimit shkencor mund të nxirrte apo të botonte një revistë, e cila nuk kishte asnjë filtër, asnjë kontroll dhe asnjë monitorim, ndërkohë që tani për herë të parë do të kemi regjistrin shtetëror të revistave të kërkimit shkencor. Ndërkohë, Agjencia e Kërkimit Shkencor dhe Inovacionit tashmë ka publikuar thirrjen për projekte të kërkimit dhe të zhvillimit, ku buxheti është rritur me 75%, gjë që do të thotë se do të kemi edhe më shumë projekte fituese dhe çdo projekt do të ketë një fond më të lartë

mbështetjeje. Së shpejti, do të shpallim thirrjen për projektet e përbashkëta midis universiteteve dhe bizneseve që kanë munguar gjatë gjithë këtyre vite. Për herë të parë do të financojmë edhe projekte të këtij lloji ku universitetet bashkëpunojnë me bizneset. Po kështu, do të kemi së shpejti prapë (kur them së shpejti, bëhet fjalë për harkun kohor të një muaji), thirrjen për mbështetje të infrastrukturës së kërkimit shkencor, ku të gjitha universitetet aplikojnë me projektet e tyre për t'u mbështetur me laboratorë të rinj kërkimorë-shkencorë apo aparatura që u duhen në punën e tyre të përditshme.

Po ashtu, javën e ardhshme unë do të kem një tjetër takim me ministren e Kosovës, ku do të shpallim edhe thirrjen për projektet e përbashkëta kërkimore-shkencore midis universiteteve shqiptare dhe universiteteve të Kosovës. Pra, janë kaq shumë nisma, për të mos u ndalur pastaj edhe te programi i madh i Bashkimit Europian "Horizont Europa", ku Shqipëria paguan një tarifë vjetore pikërisht për t'u dhënë të drejtën universiteteve tona që të aplikojnë me projekte. Për këtë unë i falënderoj sepse është rritur niveli i suksesit nga 8% që ishte në programin e mëparshëm "Horizont 2020" në 38%! Universitetet dhe kërkuesit tanë i kanë rritur kapacitetet dhe tashmë janë më të suksesshëm në aplikimet e tyre, madje në shumë raste universitetet tona janë lider të projekteve të përbashkëta, çka nuk ka ndodhur kurrë në vitet e kaluara. Universitetet tona ishin të lumtura kur bëheshin pjesë e një projekti si partnerë... Lindita Nikolla – Ju lutem, zonja Ministre, përfundojeni fjalën! Evis Kushi - ...por kurrë nuk ndodhte që të ishin lider të këtyre projekteve. Ndërkohë që për disa nga pikat e tjera të kërkesave të pedagogëve janë vetë universitetet përgjegjëse për t'i realizuar, siç është, për shembull transparenca. Ne si qeveri me një vendim të Këshillit të Ministrave u kemi vënë në dispozicion universiteteve një portal transparenca.al ku universitetet duhet të publikojnë sa më shumë informacione edhe sa u takon pasqyrave financiare, buxheteve, por edhe për shumë çështje të tjera. Ne u kemi nisur një shkresë universiteteve ku u kërkojmë që të jenë më aktivë dhe t'i pasqyrojnë të gjitha aktivitetet për pedagogët dhe studentët për të gjithë opinionin publik. Një çështje tjetër është edhe ajo që lidhet me tatimin 23% të pagesës për orët suplementare. Këtu u kemi kërkuar universiteteve që të mos i akumulojnë këto pagesa në fund të vitit, sepse duke u akumuluar të gjitha në fund të vitit, atëherë detyrohen që tatimi të jetë 23%. Nëse universitetet i paguajnë pedagogët për orët suplementare në mënyrë të vazhdueshme, siç parashikohet në aktet nënligjore, atëherë pedagogët nuk do ta paguajnë këtë. Ndërkohë, për disa kërkesa të tjera jemi ende duke punuar, sepse kanë përlllogaritje të efekteve financiare dhe kërkohet bashkëpunimi me vetë universitetet, siç është, për shembull, shtesa mbi pagë për dëmshmërinë e shëndetit në punë dhe ku neve na duhet nga çdo universitet të dimë se cilat janë pozicionet e punës që paraqesin dëmshmëri, ashtu sikurse edhe shtesa mbi pagë për vjetërsinë në punë, të cilën nga 0,5%, që është në vit, pedagogët e kërkojnë 1% për 25 vjet. Edhe për këtë ne jemi shumë të gatshëm, por na duhet të përlllogarisim efektet financiare, çka do të thotë se nga universitetet na duhet një informacion i plotë dhe i detajuar për të gjithë pedagogët, moshën që kanë dhe vjetërsinë. Faleminderit!